

LO TEATRO CATALÁ

PERIÓDIC SETMANAL INDEPENDENT

de literatura, art, noticias y anuncios.

DESTINAT PRINCIPALMENT A FOMENTAR LO PROGRÉS
É INTERESSOS DEL TEATRO DE CATALUNYA

Director: D. JOAN BRÚ SANCLEMENT.

REDACCIÓ

Y ADMINISTRACIÓ:

Carrer Aribau

93, 3.er, 1.^a

ANUNCIS

Y RECLAMS:

A

PREUS CONVENCIONALS

PREUS PER SUSCRIPCIÓ:

En Barcelona. 1 pesseta trimestre.
Fora. 1'50 » »

PREU DE CADA NÚMERO:

Número corrent. 10 cènts.
Id. atrassat. 15 »

NOSTRE GRABAT

Ab la lámina de nostre número 2.^{on} varem commemorar la instal·lació de nostre modern Teatro regional. Avuy tenim ocasió de recordar un altra fetxa digna de ser recordada pe' ls que estimém las glorias de nostra escena. Vegi 'l lector en aquesta mateixa plana lo grabat que la adorna, y estém persuadits que farà memoria del dia en que, adelantant un pas més, las funcions catalanas varen ser trasladadas del Odeon al teatro Romea, definitiu escenari del Teatro catalá desde 'l vespre en que en ell s' hi va estrenar *La rosa blanca*. Lo dibuix que publiquem representa la última y celebrada escena del acte primer de la indicada obra.

Los lectores haurán observat que per ilustrar nostre periódich, presentém láminas, com la del número d' avuy, que no son retratos de artistas: ho fem aixís pera donar variació de grabats mentres sigan propis de nostre setmanari.

MADRID

LA ROSA BLANCA

DRAMA ORIGINAL DE D. FREDERICH SOLER

Escena última del acte primer
d' aquesta producció, estrenada ab gran éxit
en lo teatro Romea
lo dia 3 d' Octubre del any 1867.

NOVA MILLORA

Atenent al objecte de que nostra publicació resulti verdaderament útil al Teatro catalá, publicarem de quant en quant grabats que donarán la norma exacte dels trajos, la indumentaria y 'l moblatge dels antichs setgles.

Es tant desagradable lo rutinarisme ab que se posan en escena las obras dramáticas, fins las mes ben posadas, que, de debó, encara que ho dediquém nosaltres al Teatro de nostra pàtria, creyém prestar un gran servey al Teatro en general ab los grabadets que, com acabém de dir, anirém publicant per l' ordre que anirém adquirint-los.

En aquesta nova millora, que implantarem ja en nostre próxim número, no més volém que s' hi vegi nostre afany pera continuar merelxent la bona acullida que té Lo TEATRO CATALÁ en locurt temps que veu la llum pública. Aixó serà per nosaltres prou satisfacció y en aquet punt deixa complertas nostras aspiracions.

D. ENRICH BORRÁS

Tal es lo nom del notabilissim artista que, junt ab l' eminent D. Pere Riutort, ha entrat en lo teatro Catalá de Rómea, á sustituir al també reputat primer actor D. Theodor Bonaplata.

Amichs nosoltres de fer á tothom la deguda justícia, nopodem ni debem passar mes temps sens fer notar y remarcar al públich las extraordinarias qualitats que concorren en D. Enrich Borrás, pera ab ell dotar al Teatro Catalá d' un nou primer galan que puga arribar allá hont han arribat los mes notables que 's contan y s' han contat en nostres escenaris.

Més dirém. No ha d' arribarhi.

Hi arriba ja.

La única prenda que li falta al Sr. Borrás pera ser un galan de primer ordre, es nom, fama... En una paraula; no li falta res, ó molt poch, pera ser nn bon artista damunt de las taulas; li falta sols, com se diu vulgarment, ser nom de 'ls que 's posan ab lletres grosses y coloridas, nom de cartell. Per aixó nosaltres noo llansém avuy ab tant gust a ser los proclamadors de las excelencias que pera ser un complert artista concorren, com havem dit, en D. Enrich Borrás.

Se trova en la flor de la edat.

Compta sols vint y set anys.

Alt y ben plantat, presenta figura gallarda y esca-yenta.

Al apareixer damunt del escenari, ja en ell se veu al primer galan complert, sens qualitat que se li anyori.

Tot ho posseheix.

Veü potentia y dócil á las transicions que li imposa la varietat de expressions y de afectes que s' enclohen en la protagonista de tot drama.

La seva memoria, prodigiosa, fa que, ab poch esfors, retinga tot paper que estudihi, y, ab poch ensaigs si vol, apareix damunt de l' escenari, ferm, segur, ab plé domini de lo que fa y lo que diu, y arrancant nutrits aplausos, que té 'l dò de saber trovar en qualsevol punt de son paper que se li ocorri.

La juventut y la seva estructura atletica, fan que no puga rendirli la fatiga durant la representació d' un drama.

Igual l' acaba que 'l comensa.

Sempre brau, sempre apassionat.

May defallint ni un moment, desde que comensa fins que fineix la obra.

Fa poch anys, nos trovabam una tarde en lo teatro Zorrilla, de Badalona.

Se representava *Don Juan Tenorio* y véyam la funció descuydadament.

Mes aparegué ja al principi, lo qui desempenyaba la part de *D. Juan*, qual nom ni coneixíam allavoras,

y nos sentírem verdaderament sorpresos, al veure la manera brillant com feya aquell paper.

L' éxit fou complert y entusiasta.

Preguntárem per lo nom del artista, y llavors sapiguérem que 's deya Enrich Borrás, y que era un jove fill de Badalona, que, havent comensat per pura afició á trepitjar l' escenari, havia arribat al punt en que ja 'l véyam.

Es á dir, actor notabilissim y dominador per complert de la emoció del públich.

Várem extranyar que cap teatro dels de primer ordre de Barcelona no oprofitès aquell element de forsa.

Llavors vam saber que ja, fent papers relativament secundaris y algun de primer ordre, havia treballat en la nutable companyia que fa anys vé dirigint lo distingit artista D. Anton Tutau.

¿Cóm, donchs, no havia lograt més relléu lo nom artístich del nostre biografiat?

Avuy ho compreném perfectament.

A D. Enrich Borrás li vé petit fins lo gran.

Es actor que quant mes grandió es lo que fa, mes b' arriba á terme.

No fihin nostres lectors en lo nostre concepte.

Váginlo á veure, per exemple, en lo drama de don Frederich Soler *Lo Monjo negre*.

Drama de forsa, capás d' extenuar al actor mes sólit.

Donchs en ell se veu la finura de dicció, la valeutia del dir, la facilitat en la transició, la resistencia brava, l' entendriment en lo plor, y quant se necessita pera triuñar en un escenari y lograr ovacions com las que logra D. Enrich Borrás en *La filla del mar-quant*, *La pena de mort* y *Lo Monjo negre*, que són, per ara, las obras en que havem vist al nou primer galan de la Escena catalana.

Procurí cuidadosament lo Sr. Borrás evitar per complert l' amanerament á que pot portarlo la mateixa gran facilitat artística ab que l' ha dotat la naturalesa; procurí presentarse en l' escenari sabent complertament de memoria són paper, qu' es lo que assegura la llibertat de mohiments y l' amplaria de lloch pera trovar detalls y poder expressar sentiments sense destorb de cap mena, y no temi lo senyor Borrás: té segur y conquistat un lloch preeminent entre 'ls millors y mes aplaudits artistas catalans.

La Empresa del teatro Catalá establert en Rómea, pensá ab acert al contractar com á un de sos primers actors á D. Enrich Borrás, é hi pensa mes encara confiantli papers de tanta importancia com lo galan de *Lo Monjo negre*:

Al artista y á la Empresa felicitém per haver abdos convingut en un acort que no duptém gens que ha de parar en honra y gloria de la nostra sempre benvolguda y ja rica escena catalana.

E. FERRER DE BROST.

HISTORIA DEL TEATRO CATALÁ.

Res mes natural en un periódich que, com lo nostre, está fundat ab la principal idea de fomentar lo progrés y 'ls interessos del Teatro de Catalunya, que intentar fer una recopilació dels datos que 's trovan en los arxius y bibliotecas, y de totas las noticias que tingan relació, mes ó menos directe, ab las representacions que desde la mes antiga época hágin tingut lloch, en una ó altre forma, en nostre Principat; á fide que quants nos lleixin vingan en coneixement de quins son los orígens y quinas han estat las fesomías y las vicissituds que ha tingut y per que ha passat nostre Teatro.

Lo coneixement dels fets històrichs referents als assumptos teatrals, es del cas que sigan tractats en nostras columnas; y es de pensar que tot bon catalanista ha de véurer ab bons ulls qualsevol treball de investigació artística, que puga aportar noticias que li permétin familiarisarse, diguemho aixís, ab los temps passats de la literatura dramática catalana.

Los lectors de nostre setmanari son tots sense excepció—n'estém segurs—amants de quant perteneixi al Teatro de nostra patria. Creyém, donchs, que es en nosaltres un deber, emprendre la composició de una veritable historia, que tracti dels fets primitius relacionats ab las funcions ó espectacles que, desde antich, se celebráren en nostras quatre provincias; del progrés ó decadencia que, segons los temps, tin guéren; de sa influencia en las costums del poble, y de la sabó que han vingut á esser pera que d'ella brotés en nostres temps ab arrels fondas la institució del modern Teatro catalá.

A tal objecte, hem consultat llibres y documents de nostres primers historiadors, quals citas nos fan creuer que serán prou garantia pera que nostra aspiració siga beneficosa y contribuixi á estendre entre los molts aficionats á las cosas teatrals en Catalunya, lo que fóren aquestas desde son començamen.

Breu será la forma, sencilla la narració dels fets, natural lo llenguatge, compendiat l'assumpto en general; de manera que no pesi al lector ni aparegui un treball interminable. Aixó será la *Historia del Teatro catalá*.

Donadas las anteriors explicacions, entrem ja de ple en lo que ha de ser nostre objecte.

I

Totas las cosas tenen, generalment, en lo mon sa tradició.

¿La té també lo Teatro catalá? La contestació á consemblant pregunta será afirmativa ó negativa, segons en quin sentit se fassi: Podem dir, donchs, sense por d'equivocarnos: sí, té tradicions; no, no té tradicions; y d'una y d'altra manera tindrem rahons pera sostenir la resposta. Anemho á veure.

Si entenem per tradicions las noticias y obras dels temps passats, no ficsantnos en si tenen ó deixan de tenir influencia en las produccions de nostre

sigle; en una paraula, si ateném solsament á que fa molts centurias que determinats autors escribían obras en catalá y que després se representaban, com veurém mes endavant, lo Teatro catalá compta tradició. Pero si la tradició es considerada com una doctrina, ó una série de fets històrichs que, passant de edat en edat, lligan nostra época ab aquella en que va tenir origen la institució de que tractem, donantli caràcter, senyalant continuament son camí y servint lo antich Teatro de guia y ensenyansa á lo modern, hem de dir clarament que nostra opinió está conforme ab la d' aquells escriptors que convenen en que no té tradició; y pensem també com ells, que las obras escénicas de 'ls sigles XI fins al XIX sols servirán pera aplegar datos ab que contribuir al coneixement exacte del número á que arriban; may pera pèndrerlas los autors contemporanis com á mostra y patró de lo que havia sigut nostre Teatro. Pera aixó era precís tenir noticia de tals obras ab anterioritat á nostres temps, y ni 'ls poetas, ni lo públich tenian esment tant sols de la major part d' ellas, havénten tingut noticia posterior; aixó es, desde la época de la renaixensa catalana en lo sigle present. Servirán, per lo tant, molt totas aquellas produccions pera constituhir proba plena, com diu un escriptor eminent, de que ja s' havian escrit sigles atrás en nostre llengua, obras destinadas á la representació escénica; nó pera que pugan ser consideradas com tradicionals en la verdadera ascepció de la paraula.

Pero de totas maneres, resulta ab claretat y sens dupte de cap classe, que 'l Teatro no es una institució nova entre 'ls catalans; que la literatura dramática de la terra de 'n Eivaller ha estat cultivada anys y sigles anteriors á la nostra época; que té sa historia, y que podém estudiarla y explicarla y propagarla pera coneixement de tots.

A n' aixó aném.

Ficsemnos com punt de partida en lo sigle XI, ja perque es, diguemho aixís, lo que pot considerarse com bressol del teatro en tot Europa, ja per perteneix a tan remota tetxa, los exemplars primitius de produccions representables de que hi ha noticia. Y encara que las obras á que fem referencia, no eran propiament teatrals, aixó no importa: podem ferhi atenció, perque en aquella época las representacions se feyan á la sombra del Temple; de manera que pot establirse una divisió que farà entendre que allavoras las diversions comprenían tres ordres diferents: un, las representacions religiosas; altre, las cortesanas, y altre, las de la classe popular.

Tenim, donchs, deixant per sentat aquet principi, que l' origen del Teatro catalá, lo podem considerar en lo sigle XI, ja indicat; ó siga, en lo que prengueren sa forma las nacionalitats. Remontarnos á temps mes remots encara, no sería natural. Antes qu' un camp existeixi, no es possible conreuharlo, ni sembrarhi, ni collirne fruyts: primer ha de tenirse 'l

camp. Avants, donchs, que nostra Catalunya se formés y que, com las altras nacions, se presentés ab vida y llengua propias, no debem pensar en buscar l'origen de res que volguém que s'anomeni català.

En lo moment històrich á que 'ns referim, va exlèndrers una nova literatura; á tots los fets se 'ls hi donaba inmensas proporcions. L'exaltació dels sentiments y de la imaginació arriban á un punt antes increíble, y 'ls accidents d'aquella vida nova, los etsars, misteris y lluytas, y aixís mateix los divertiments favorits de totes las classes d'aquella societat, estaban sempre plenas de poesia, perque en tot se notaba grandesa y esplendor.

Facilment se compren l'aparició del Teatro, donadas aquestas circumstancias.

Lo Teatro, com se despren de datos d'investigació aportats per ilustres historiadors, va neixer, com ja hem dit, á la sombra del Temple. La Iglesia va saber apoderarse, ab l'objecte piados y humanitari d'arrelar entre 'l poble los sentiments religiosos, valentse del espectacle que mes forsa habia de tenir pera penetrar ab facilitat en lo cor de la multitut; va saber apoderarse—repetim—com á principals assumptos, de passatjes del Antich Testament, de las grans ensenyansas de la sagrada Passió y Mort de Nostre Redemptor, dels fets que immortalisaren als primers apóstols y als mártirs de principis del Cristianisme, escrivint obras que váren donar cemi á que s'establís l'espectacle realment vivent per medi del drama litúrgich.

No son altra cosa *Las verges prudentes y las verges fatuas*, que molt entesos escriptors citan, fentla datar del sigle XI; la obra catalana-provensal, nomenada *La tragedia de Santa Agnès*, que va apareixer en lo sigle XIII, y un'altra del sigle XIV, titulada *Mascarón*; com ho son també *Las tres Marias*, *Martiri de Sant Esteve*, *Somni y venta de Joseph*, *Lo sacrifici d'Isaac*, *La festa del Bisbetó* y varias més, que 's representaban en la Catedral de Girona.

(Se continuará.)

ENTREACTES.

RECEPTA PERA SER UN BON CRITICH

Primer sabrás perfectament l'idioma en que vulgas escriure; després mira d'olvidar l'amistat, ó l'odi, ó l'ira, per veure sempre l'Art, y may al home.

Instrueixte ben bé, ten per axioma que, qui vol criticar, cego delira sino veu que 'l respecte sols s'inspira probant que son saber no es una broma.

Ni realista, ni clàssich, ni romántich tens de ser; la Belleza té de guiar-te; y en prosa llisa, ó en poétich cántich,

igual lo qu' es sublim té d'exaltarte.
¡Jamay com un xarrayre nigromántich;
com sabi enciensút tens d'imposarte!

UN CRÍTICH VELL.

RECEPTA PERA SER UNA BONA DAMA

De primer serás guapa y elegante;
després anirás neta y ben vestida;
després tindrás la veu amorosida,
ben clar lo dir y pura la garganta.

Lo sonrosat y la blancor qu' encanta
té'l posarás pintat; mes sempre ab mida:
pensa en qui 't parla, y en la escena olvida
als del públich, qu' encisas ab ta planta.

Plora ab passió, sonriu ab la dolcesa
ab que pots agradar y no fer riure;
estudia 'ls papers, sias virtuosa;

y, modesta y hermosa ab senzillesa,
vés si pots ser, loquant així un bon viure,
bona actriu, bona mare y bona esposa.

UNA DAMA VELLA.

LOS ENAMORATS DE HIX.

Nostre amor al Art en sas manifestacions diverses, va durnos días enrera á visitar lo saló Parés.

Costum es en nosaltres ja arrelada, la de ferho aixís cada vegada que crida allí algo l'atenció pública; aixó es, sempre que hi han novetats exposadas.

Yaquesta volta era mes justificada nostra curiositat, puig que sabiam que tres de nostres artistes, dos pintors y un escultor, s'havian emprés per son compte la sala, fent ells sols una nutrida Exposició de cuadros y figuras de bulto.

Com no es de nostre plan donar en aquest treball una revista crítica de la exposició feta per nostre amic lo Sr. Russinyol y sos companys, no parlarém, donchs, d'ella y anirém de dret al assumpto que mou nostra ploma.

D'entre 'ls cuadros d'en Russinyol n'hi ha un, *Lo campaner de Hix*; davant del qual várem deturarnos llarch rato y 'ns recaba abandonar sa contemplació. Y no es pas que 'ns cautivés lo sencill del assumpto, ni la composició del grupo format per lo campaner y lo campanar; tampoch nos deturaba allí la bellesa del colorit, ni las líneas del dibuix. Res d'aixó; y no obstant, no sabiam arrencarnos del davant de la obra, com si exercís sa vista en nosaltres quelcom de ignórich.

¿A qué influencia extranya obehia nostre cervell en aquells moments? De prompte ni nosaltres haguérem pogut respondre. Y es que mirabam y no mirabam. La vista d'aquella copia del natural, nos duya á la memoria recorts llunyans un tant esborrats ja d'ella, pero que á cada instant cobraven mes vida, mes vigor. Es que, portats per ilació de idees, anabam reconstruhint imatges enfosquidas, y comensaba á pèndrer forma en nostra pensa un bellíssim cuadro dramátich del qual lo campanar de Hix fou mut espectador en época llunyana, drama d'

amor y poesía del que no hem vist encara publicada cap versió, y que ara probarem de ferho.

Hix, es un poblet menut de la Cerdanya, á curta distancia de Puigcerdá, de pocas y esbargidas casas. L' época en que passá la acció de aquesta llegenda que comensem á contar, lo poble no la ficsa; pero es lo cert que es generalment contada en la comarca y creguda fins al final, més lo final que tot, per los sencills habitants d' aquella terra tant florida en primavera, com desolada y morta mentres dura l' hivern gelador y abundós de neus en aquella alta encontrada.

En una de las mas ricas masías que forman lo poblet de Hix, vivia una noya de disset primaveras, petiteta com casi todas las fillas de Cerdanya, blanca com la neu del Canigó, amable y graciosa com á sa edat requeria. No se l' hi sabían amors: y á fé que de solicitada y festejada ho era per los fadrins més vistosos y rics d' aquells voltats. Com joventut y amor van juntets sempre, nostra pubilleta aymaba, y aymaba ab tot lo cor; mes dissimulaba ab sens igual maestría, puig coneixia com á difícil cosa, lo que may arribés á esser realitat; son somni de delicias. Mes avallet de casa seva, vivia un jovenet de casi igual temps que ella: junts habían crescut, junts habían jugat en la infantesa; mes un cop grans restaban separats per la valla que parteix la diferencia de classes. Ella era rica pubilla, ell humil jornalero. Las relaciones anáren refredantse aparentment, y més desde qu' éll entrá al servey de casa la noya, pera lo treball del camp y govern de la carreta.

Lo jove aymaba á la pubilleta ab lo mateix suau amor que ella experimentaba; mes lo respecte degut á la mestressa, ofegaba la passió en son pit ardorós. ¿Sospitava cada hui del dos enamorats la reciproca? ¿Qui sab! Pero lo cert es que la veu popular no 'n parla, y tampoch debem parlarne nosaltres.

Una sola cosa va esser notada y fou la de que, en mes d' una ocasió, al arribar lo mosso del defora ab la carreta, ella l' ajudaba á desguarnir los animals, y si sas mans se topaban al donarse los arreus, ella 's tornaba roija y sospiraba. Altras vegadas alsaba la vista al cel y una llágrima furtiva lliscaba dels ulls seus. Aixó era, rapit y tot seguit se reposaba pera no ser notada de son aymador, lo qui may se 'n adonaba ó semblaba no adonáren.

Tal situació no era pas durable, y prompte la prudencia ó temor dels dos haguera desaparegut sens duple, cuan un accident violent vingué á interrompre pera sempre la dolça pau de son mut benestar.

Los pares de la noya, preocupantse pera lo que ells ne deyan felicitat de sa filla, y sens tenir per res á ella en compte, buscárenli casador. Lo pretendent be era guapo, parlador y jove, y ademes de familia distinguida en la Cerdanya; pero res d' aixó valgué pera que la hermosa pubilleta acullís la proposta rialleta en llabís. Ben al revés: de pensativa, com de costum solia estarne, torná trista, y sens gosar contradir lo fet per sa familia, aceptá lo prometatge.

Escampada la nova del casament, y ficsat á breu plasso lo dia de las botas, lo jove enamorat va rébrerla com una destrallada en mitj del cap. Se 'l vegé abandonar sa ordinaria tasca, y ocuparse algún rato del dia en fer un fondo clot en forma de fossana en lo cementiri del poblet; clot fet cap al indret hont miraba ó tenia lo cayent, lo

campanar de la vehina iglesia parroquial, qu' era com si dihessem en lo mateix cementiri. Als pochos dias la fossa n'era ja llesta y lo nou fosser, com fugitiu de las miradas de tothom, apenas eixia de sa casa.

Per lo demés, casi ningú s'había ficsat en sa feina, y tots los vehins de Hix esperaban joyosos la diada del casament.

Arribá lo per tots anhelat dia, y la petita iglesia contenia dins sos murs ab dificultat los mólts convidats y amichs que acudiren á presenciar la cerimonia.

Entre la fadrinalla mancaba un donsell, més tampoch ningú n'hagué esment, puig que 'ls ulls de tots eran ficsos mirant á la que prompte farà indiscutible presa d'un més afortunat qu' ells.

Donada la benedició nupcial y sortint ja del temple, pregá la desposada la deixessen uns moments sola, puig vol resar ab quietut uns instants avans de tornar á casa. Díu qu' es prometença feta á la Verge desde lo dia de son prometatge; ningú hi té res que dir y sola 's queda. Mes la gentada aguarda en la plassa sa sortida que no pot durar més que minuts.

¡Ay! com s' enganya la gent! La pubilleta no eixirá pas del temple. Tant prompte restá sola, com donant cumpliment á promesa feta, s' agenollá, resá y rompé en plor, pero luego s' asserena, y quieta com 'si temés esser ohida, puja poch á poch l' escala que dú dalt del campanar, y allí si que la vegé tothom tirarse daltabaix per la part que mira al cementiri. Lo poble en plé acudí allí; y 's trobá á la novia morta en lo fons d' un clot recent obert. ¡Desgracia! No poguent resistir á la idea d' esser d' altre que de son estimat, acariciá lo pensament del suicidi desde lo dia que sos pares van prométre-la, y realisá son intent lo mateix jorn de sas esposallas.

¿Y son aymador? Son aymador no había fet pas lo clot per ella: l' había obert per ell; puig que insupportable l' hi era la existencia, vegent en brassos d' altre á la estimada del seu cor. Aquell clot era per ell; més sa ben aymada l' había guanyat per má. Es glayats familia, amichs y coneguts, contemplaban lo terrible succes y tots se perdían en buscar rahons que l' justificassin, cuan s' obrí d' improvis pas entre l' apretat rotllo, un fill del poble á qui tots coneixian; lo qui, donantse fonda gabinetada al pit, caygué en lo fons de la fossa mormolant:—¡Ja que no en vida, estaré junts en mort!

Alashoras s' aclarí part del misteri; més no tot, perquè encara hi ha qui dupta de si hi hagué ó no avinensa entre 'ls dos enamorats.

Aquesta es la llegenda que en Cerdanya contan dels enamorats de Hix.

Peró ni després de morts lográren sa unió volguda.

Los pares de la noya no volgueren permetrer que sa filla fos colgada junt ab lo cadáver de son aymador, y férent li alsar un petit monumend, en mitj del jardinet sembrat de flors.

Sols, separats dorman los enamorats de Hix lo fret somni de la mort.

Com á viva protesta de llurs ánimas, que desitjan l' unió d' abdos cossos, avuy per avuy son molts los que, en determinadas nits, veuhen en lo cementiri dos llumetas que corrent l' una detrás del altre, no poden conseguirse may. Son las ánimas que volen juntarse.

Aquesta historieta es la que 'ns acudí á la memoria contemplant lo tipich cuadro del Sr. Russinyol, de qui

haguèram desitjat poder admirar obras mes animadas que la que 'ns ha inspirat la publicació d' aquest mal girbat cuadro.

J. BRÚ SANCLEMENT.

ENTREACTES

SUSPIR

A una nena tan hermosa com ingrata.

Si treure 't del cor podia
ó tant sols borrar' pognès,
sens deturarm' ho faria,
encara que sapigués
que, esborrant, moriria.
Mes ¡ay! no puch; no es posible,
y encar' que sigui sensible
que sufreixi com ningú,
seria molt mes horrible
viurer sens pensar en tú.

JOSEPH M.^a FEL'U.

L' OREIG

Quan corro per las pradas,
boschs y jardins,
las olors mes preciadas
vaig recullint.
Per las serras faig via,
baixo á la mar...
Las olors que tenia,
¡ahont s' han quedat...?
Quan d' una nena esbullo
los cabells richs,
las besos li recullo
y los sospirs.
Córren mas alenadas
salóns, passeigs...
Los sospirs y besadas,
¡qué s', haurás fet..?

CONRAT ROURE.

EPIGRAMA

Voldria que m' aclarissis
un cas molt empalagós.
¿Qué 's pitjor que trová un tonto?
—Es pitjor trovarne dos.

RAMÓN BRUNA.

ESTRENOS

No mes podem parlar d' un, qu' es l' únich que hi ha hagut. Va tenir lloch divendres en Novetats ab la pessa *A la prevenció*. ¿Qué 'n dirém? Primerament, que té gracia; que no li falta un llenguatge animat y sembrat d' acudits que fan riurer ja desde las primeras escenas; que demostra en son autor ingeni y gran coneixement dels recursos á que ha de acudir-se pera sostenir una producció ab poch argument; que 'l públich va celebrarne las agudesas y xistes, y que al final va ser cridat á las taulas l' autor, qu' es l' Sr. Ferrer y Codina, qui 's va presentar junt ab los artistes.

Ab tals circumstancias y, ademés, ab un desempenyo ben cuidat, com va tenir aquesta obreta, per part dels senyors Goula, Fuentes y Oliva, que la tenian molt ben estudiada y varen lograr fer ressaltar tot lo que conté pera excitar la rialla dels espectadors, pot dir-se que l' éxit va ser bo, y 's pot créuer que se representarà moltes vegadas. Per aquesta part tot son felicitacions per lo que respecta al juguet *A la prevenció*.

Pero nosaltres hauriam preferit que, encara que 's tracti sols de un juguet cómic, no s' hagués limitat son autor á fer riure al públich y distreure 'l, sino que, anant una mica mes enllá, hagués procurat que la obra tingués un xich de trascendencia pera la prosperitat de la escena catalana. Lo senyor Ferrer té prou talent pera lograrho, si s' ho proposa; y 'ls autors bons com ell ho es, han de voler sempre—á nostre modo de veurer—que en tota producció se propagui lo bon gust artístich, fins entre 'l públich menos ilustrat.—P.

REPERTORI DE FORA.

Girona 9 Novembre 1890.

Molt Sr. meu: Dugas paraulas vull dir-li pera que voste sápigua que accepto ab gratitut lo càrrech de donarli compte de 'n tant en tant de lo que hi hagi aquí digne ser conegut, ó que tinga ó puga tenir trascendencia en las representacion teatrals. Avuy me limito á aixó, y á fer saber als suscriptors de son periódich que posaré especial cuidado y molta atenció en ser servidor de un setmanari que tant pot contribuir al esplendor de lo que sia en favor de nostra terra y fassi enaltir lo nom dels artistes y poetes catalans.

Rébi lo meu coral saludó, no sols vosté, sino també quants me llejeixin.—A. G.

Mataró 11 Novembre 1890.

Ja he vist en lo número anterior d' aquet setmanari, publicada la correspondencia que vaig remetre per fa vuyt dias. Serveixis, donchs, donar també, senyor Director, aculliment á aquestas ratillas, y crega que procuraré ser breu, ja que no es mon propósit escriure cap crítica dramática, y si solsament parlar ab concisió del moviment teatral de la setmana, que pot reduhir-se á la funció de dissapte en lo teatro Circo Clavé, y á la de diumenje en lo Principal. De la primera sols ne donaré compte, dient que 's van representar tres obretas, entre ellas *Sebas al cap* y *La tela gallinaire*, paenenthi part los aficionats y la Srta. Gallí, y agradant bastant. La segona mereix mes detenció.

Fou la obra escullida la comedia *Lo primer amor*, de Frederich Soler y Joseph Martí y Folguera. Tothom qui

la coneix sab qu' es una producció delicada y plena de poesia, per lo qual reclama una execució esquisida pera que tinga bon éxit. Y fent justícia á la companyia de nostre teatro, haig de dir que 'l' desempenyo va ser, no diré inmillorable, pero sí acertat en general, y fins notable per part dels principals artistes en las mes importants escenas. La Srta. Panadés va dir ab molta ingenuitat y delicadesa tot lo paper; la Sra. Solá va donar fort relleula de la bona *Mariona*, la Sra. Antiga, encarregada de la part d' *Agueda*, va imprimir sempre dignitat al personatge; lo Sr. Ponadés va estar inspirat en alguns moments, entre 'ls quals dech mencionar la escena final del segon acte y lo Sr. Odena nos va recordar á 'n en Fontova, per lo be que va desempenyar lo difícil paper de l' *avi Ramón*, donant á cada frasse son just valor y expressantse sempre com la situació reclama, ja ab energia, ja ab dolura, ja, en fi, fent compèndrer que l' agobiaba 'l remordiment.

Tambe 'l senyor Sellas va treurer bon partit del *Joseph*, representantlo ab carinyo y ab vis cómica; y antes d' acabar dech tributar mon elogi al Sr. Galí per la forsa y bona entonació dramática al representar lo paper de *D. Pau* de que 'n te fet un detallat estudi, y al actor Sr. Coll, encarregat de la part de *Tonet*, en la que 's va distingir, donantli la tendresa y naturalitat que li corresponen.

En *Lo primer amor* váren obtenir justos aplausos tots los artistes; y jo hauria volgut que la concurrencia hagués apreciat com se mereixia algun parlament, pera no deixar de tributar merescudas mostrars de aprobació al senyor Galí, qui, en mon concepte, 'n va ser ben acreedor.

L' obra va tenir éxit; los artistes fóren cridats á las taules y 'l públich va quedar content. ¡A veurer si 'ls matornins sabrem sostenir, á tant bona companyia!

Dos paraulas més y prou. Son pera felicitar als senyors Forcada y Casals, que ab la Srta. Panadés y 'ls senyors Odena y Coll, van representar be la pessa del Sr. Campmany *Cassar al vol*.—O. A.

APLAUSOS

La Empresa de Novetats va tenir una bona idea disposant dilluns una funció catalana pera obsequiar al Excm. Sr. D. Práxedes M. Sagasta qui la va honrar, assistinthi en unió de las mes distingidas personas que l' acompanyan en son viatge. Molt nos plau una cosa y altra.

També en lo teatro Catalá de Romea se dona avuy una funció á la que assistirá lo Sr. Sagasta, que ha acceptat la invitació de la Empresa, feta d' acort ab la societat Balaquer. Las obras no poden ser mes ben triadas: son *Lo púbill* y *Lo ret de la Siá* del distingidissim y popular poeta D. Frederich Soler. Nostre aplauso á la Empresa del coliseo y á la Junta de la Ssocietat.

Ja apareixen redactats en nostra llengua los cartells de Novetats en dias de Teatro Catalá. Siga aixó disposició espontánea de la Empresa, siga atenent á la indicació que várem donarli, lo fet mereix aplauso, y li tributem.

L' Ajuntament ja desisteix de espatllar nostra Rambla del Centro. Molt ben fet.

ENTRETENIMENTS

AMORETA

Aucelletas misatjeras,
las que voleu per l' espay,
las de la ploma pintada,
escolteu á aquest ayman.

Aneu á ca' la Tresina
y canten, si aixís os plau,
lo que per ella pateixo,
lo que mon amor es gran.

Aixugeune be sas llágrimas
ab l' aleta de colors,
¡aucelletas misatjeras,
trovadors de mos amors!

M. SOLÁ

SALÓ DE DESCANS

Notem poca activitat en la marxa que portan las Empresas dels dos teatros Catalans instalats en Romea y Novetats. Sols una producció de importancia, y encara d' importancia relativa, han donat á coneixer en cada teatro, y 'ns sembla qu' ab lo temps que va de temporada, podrian molt bé haver fet alguna cosa més en obsequi al públich, que te dret á que se li presentin las noves produccions ofertes. Veurem si després de *La boja* y *Lo Compte de Pallars* será atés aquest desitj.

Ab motiu de las festas majors de san Martí de Provensals y san Celoni, hi haurá en aqueixas poblacions, funcions catalanas en sos teatros. A la primera hi anirán á treballar la Sra. Parrenyo y los Sres. Fontova, Goula y Fuentes. En la segona se posará en escena lo drama *Lo full de paper* y la pessa *Nihilistas*. ¡Catalá y festa major? Teatro plé.

També en Sabadell s' ni donan funcions catalanes. Ultimament ha obtingut gran éxit lo celebrat drama del eminent Frederich Soler, *La pena de mort*.

La funció donada en Novetats en honor del señor Pin y Soler, no va oferir res mes de particular, que l' estreno del juguete *A la prevenció*. La concurrencia era bastant numerosa.

Estant molt adelantats en lo teatro Catalá de Romea, los ensaigs y preparatius de la obra trágica del senyor Maluquer, nomenada *Lo Compte de Pallars*, se creu qu' aquesta setmana se representarà ja aqueixa obra, de la qualse 'nshan fet elojis que esperem serán confirmats, puig es bara firma la del autor.

Lo Excm. Sr. Gobernador civil, en comunicació dirigida á la Empresa del gran teatro del Liceo, li prevé que, si no ha depositat la cantitat suficient á respondre dels drets de propietat de las obras de Wagner, disposará la suspensió de las mateixas, per haverli donat compte lo delegat de Propietats D. Ramiro Monfort y Arxer, que no había aquella Empresa cumplert ab semblant requisit. Com á pesar d' aixó, no s' ha suspes en lo Liceo la ópera *Lohengrin* y, segons tenim estes, no s' ha fet tal depósit, suposem que la Empresa tindria ja autorisació directa de la casa propietaria.

De tots modos, es de elogiar la sollicitud del Sr. Monfort

que tan be sab complir sos debers y que ab son cuidado y diligencia, ha lograt que aumenti pe'ls autors, l' import de drets de representacions en Catalunya.

No vol dir aixó, ab tot, que nosaltres estiguem conformes ab certas disposicions de la ley de Propietat intelectual, que creyém deurian derogarse, com potsé procura-rém demostrar algun día.

CAVILACIONS

CONVERSA

- ¿De qui dius qu' es *Lo Compte de Pallars*?
 —¡Ay, ay! De 'n Maluquer.
 —Jo 'm creya qu' era de 'n Guimarà.
 —¿De 'l autor de *Mar y cel*, *Judith de Welf* y *Rey y monjo*? No, home, ¡cal!
 —Si.
 —¡Mira! En Guimerà ara no ho es de Romea.
 —¡Ah, ja! Donchs m' ho havia dit la teva cusina.
 —¿La Pauleta? Tot ho confón aquella. L' altre día 'm deya que *La esquilla de la torraltra* era de l' Arnau y *La parentela*, de 'n Pitarrà.
 —¡Oh! ¡ns hem d' entendre! No vull dir la Pauleta, no: la...
 —¿Qui?
 —L' altra cusina teva que avants havem dit. ¡Vés, vé, cavila!
 —¡Ca, ca! no estich per orgas, ni per... lo qu' are havem dit entre tots dos.
 —¿Pera qué dius que no estás?
 —¡Oh! si t' ho deya, tant sabrias tú com jo. ¡Búscaho, noy, búscaho.

ROCH PALET DE RIERA.

LOGOGRIFO NUMERICH

1 2 3 4 5 6 7 8	Carrer de Barcelona.
5 8 2 8 7 7 8	» » »
5 3 2 6 2 8	» » »
5 3 2 6 7	» » »
5 6 2 8	» » »
2 6 3	Plassa » »
1 3	Carrer » »
1	Consonant.

J. PALMER Y PAGÉS.

ROMBO

Sustituhir los punts ab lletres de manera que, llegint vertical y horissontalment, dongui lo següent resultat: 1.ª ratlla, consonant; 2.ª, part de persona; 3.ª, poble catalá; 4.ª, id.; 5.ª, lo que tot negoci té; 6.ª, part d' auell, y 7.ª, consonant.

RAMÓN OJEDA LOPEZ.

XARADA

Ma primera es part del cos,
 ma segona es aliment,
 y es lo meu tot, finalment,
 pera estudiar profitós.

RITETA DEL MASNOU.

Solucions á las cavilacions del número passat.

- Conversa.*—MANICOMI.—DOLÓ.
Combi de lletres.—PAU, PEU, PIU, POU.
Xarada.—GASPAR.
Logogrifo numérich.—RICARDO.
Geroglífich.—ENTRE MASNOU Y MATARÓ HI HA QUATRE ESTACIONS.
Trenca-closcas.—LA CREU ROJA.—LA CASA PAYRAL.

CORRESPONDENCIA PARTICULAR

F. Torres. La conversa no es ni vers ni prosa y l' assumpto no es carn ni peix, no te intenció.—A. Nareclay, lo que envía vostè 'n te massa: la xarada es llarga.—A. Padrós, remetem los nú. meros; queda suscrit.—Riteta del Masnou; lo trenca-closcas no está bé; hi sobra una e. Rumihi, senyora Riteta, y fassiho mes be.—M. Solá, vosté fa, com qui diu: arriba y moldre, com ja haurá vist.—D. Bartrins, lo final no está bé; es poch poetich: potsé arreglat anirá. = J. M. Llebaria; aprofitarem algún treball seu.—Polissón; no estem per policia.—R. O. Llam; ¡llamps y trons y tramontana! La poesia de vosté es una tempestat; envihi, si per cas, un xubasquero = R. Ojeda Lopez; per falta de franqueitj la carta ha arribat tart: no 's descuidi mes de posarhi 'l sello.

Los anuncis á aquet periodich se publican á preus convencionales. Entendrer 's ab l' Atministrador.

Ab lo present número regalem per folletí, las páginas 13, 14, 15 y 16 de la comedia «Cofis y mofis.»

La correspondencia al Administrador, Aribau, 93, 3.er, 1.

Tip. Española, Hospital, 87.

TELÓ D' ANUNCIS

LAS MELLORS MÁQUINAS DE CUSIR
 SON LAS DE
SANTASUSAGNA
 Carrer del Carme, 33, BARCELONA

Diferents modelos perfeccionats
 MÁQUINAS DE FER MITJA

VENTA Á PLASSOS Y AL COMPTAT
PREUS SENS COMPETENCIA

Taller pera adobar tota classe de máquinas.